

15 let srozumitelné mluvy o výtvarném umění

24.4.2024 - | Městská část Praha 7

V červenci 2009 vznikl v rámci Galerie Středočeského kraje (GASK) doprovodný program k festivalu Creepy Teepee. Ten tvořila zvláštní stavba jakéhosi bludiště - uměleckého střeva, které sloužilo jako místo pro workshopy umělců/umělekyn určené jak návštěvníkům/návštěvnicím festivalu, tak obyvatelům/obyvatelkám města. Aktivizující prvek akce, zapojení současných umělců/umělekyn a zájem studentů/studentek místního gymnázia stály na počátku pozdější přehlídky a platformy Máš umělecké střevo? (MUS). Její 1. ročník odstartoval ještě na podzim téhož roku. Prvního ročníku se zúčastnily dvě desítky škol, především ze Středočeského kraje. V následujícím roce se finálová přehlídka konala v Národní galerii v Praze, od pátého ročníku soutěže výrazně narostl zájem škol (na osm desítek projektů) a od roku 2015 je nutné pořádat výběrová předkola, která z velkého množství účastníků/účastnic vybírají 25 nejvýraznějších projektů pro finále přehlídky.

Až do roku 2015 byla přehlídka organizována pouze na dobrovolnické bázi a ve spolupráci s galerijními institucemi. Platforma také v této době tvořila doprovodný program pro Cenu Jindřicha Chalupického a až do roku 2017 s ní byla organizačně provázána. Tehdy byly přesněji definovány cíle platformy a formát studentské přehlídky také přesáhl do zahraničí - roku 2016 na Slovensko, později do Maďarska a Německa. MUS se tak postupně změnila na mezinárodní platformu zaměřenou na současné výtvarné umění a způsoby jeho výuky na základních a středních školách, která je v dlouhodobém dialogu se studenty/studentkami, vyučujícími, umělci/umělkyněmi a středoevropskými galerijními institucemi.

Objevování nových souvislostí

Studenti a studentky středních škol zpracovávají během školního roku společné téma, jež posléze prezentují ve vybrané pořadatelské instituci. Projekty vznikají ve skupinách a jsou hodnoceny porotou odborníků/odbornic, kterou tvoří umělci/umělkyně, teoretici/teoretičky umění a pedagogové/pedagožky. Autoři a autorky nejzajímavějších prací se potkávají na mezinárodním setkání pořádaném jednou ze zapojených galerií.

Cílem projektu je nabídnout studentstvu možnost uplatnit své tvůrčí schopnosti a zájmy v kontextu prostředí, v němž mladí lidé žijí, příležitost sdílet své názory a diskutovat o nich, pracovat na delším projektu, který se nějak dotkne jejich každodenního fungování a objeví pro ně nové podněty. Také představit současné umění jako partnera pro objevování nových souvislostí a přemýšlení o člověku a o světě. „Máš umělecké střevo? je takový most mezi světem umění a vzdělávání, mezi galeriemi a školami. Na začátku ten most připomínal spíš dlouhou a vratkou lávku. A nám se podařilo, společně s dalšími organizacemi, z něj za těch víc než deset let udělat most s pevně zapuštěnými pilíři,“ popisuje měnící se situaci zakladatel platformy Ondřej Horák.

Finálové prezentace ve Veletržáku

Tématem letošní přehlídky MUS jsou Síť. Množné číslo v názvu není náhodné - žijeme ve světě, v němž exponenciálně narůstají možnosti propojení a spojení různého typu a charakteru. Slovo „sít“ najdeme v téměř všech oblastech lidské existence. Síť nás nejen propojuje, ať už v rámci technologií, sociálních platforem, nebo vztahů s jinými lidmi obecně. Síť nervového systému je podobná síti rybářské nebo třeba fotbalové. Síť lidských vztahů někdy připomínají pavoučí síť přichystanou k ulovení kořisti, jindy zase ulice či mapy měst vypadají jako drobná vlákna sítí. Žijeme se sítěmi digitálního světa a internetu, ale jsou tu i kořeny stromů nebo téměř neviditelné síť mezi rostlinami a dalšími entitami celého zemského ekosystému.

V Národní galerii v Praze se ve čtvrtek 9. května 2024 uskuteční vernisáž nejzajímavějších prací studentstva z celé republiky v rámci přehlídky MUS. Den nato, v pátek 10. května, proběhnou již popatnácté finálové prezentace, které jsou vždy zábavným a inspirativním vyvrcholením celoroční aktivity. Obě akce jsou přístupné pro veřejnost a rozhodně stojí za to tyto kreativní výstupy studentů a studentek z celé republiky vidět.

Sounáležitost s ostatními

Projekt Umělci po škole (UPŠ) je zaměřený na rozvíjení kreativity ve výuce dětí na základních školách. Snahou je zapojování umělců a umělekyn do výuky výtvarné výchovy (i jiných předmětů) a také dlouhodobá spolupráce s jednotlivými vyučujícími. Projekt UPŠ pracuje s aktuálními tématy, která u žáků a žákyň rozvíjejí uvažování o tom, co je právě zajímavé, o místě, kde žijí, nebo s obecnějšími kulturně-společenskými náměty.

Každoročně na počátku projektu umělci/umělkyně a vyučující volí jednotné téma. Pro letošní ročník zvolili téma Hranice (jak ve smyslu geografickém, tak i čistě osobním). Téma je následně zpracováno podle specifik práce umělce/umělkyně i podle nastavení školní třídy či věku dětí a vyústí před létem do společné výstavy. Dvojice vyučující a umělec/umělkyně tvoří během projektu funkční tandem, který s dětmi nejprve diskutuje o tom, co je právě zajímavé a jaké asociace mají s tématem ročníku. Následně během několika měsíců společně participují na tvorbě školního uměleckého projektu. Takový způsob práce u žáků a žákyň rozvíjí jednak jejich kreativní potenciál, ale zejména sounáležitost se skupinou a společným dílem. „Podpora skupinové práce a kooperace dětí, umělců a umělekyn, zájem na celém procesu a společném výstupu je to, o co v UPŠ jde především. Důležitější než samotný výsledek je však proces vzniku žakovských uměleckých děl založený na zážitku,“ říká vedoucí projektu Romana Bartůňková.

Projekt se poprvé uskutečnil před čtyřmi roky nejprve v pražských školách. V současné době se realizuje v desítkách škol po celé České republice, každoročně se do něj zapojují mladé umělkyně a umělci – absolventky a absolventi českých vysokých uměleckých škol. Téměř od samého začátku se jej účastní také školy z Prahy 7. Například na ZŠ T. G. Masaryka letos působí hned dva umělci – malířka Lucie Michnová a filmař, performer a angažovaný umělec Vladimír Turner. Se ZŠ Letohradská (Stross) zase spolupracuje konceptuální umělkyně a dlouholetá spolupracovnice platformy MUS Eva Jiříčka. Výsledky celostátního projektu UPŠ budou představeny 24. června 2024 v Holešovické tržnici.

Umělci po škole na Ukrajině

Od letošního ročníku se projekt Umělci po škole rozšířil také na Ukrajinu (Митці після школи – Україна). Mezinárodní realizační tým projektu chce ukrajinským dětem i jejich učitelkám/učitelům v této nelehké době nabídnout alternativu napojením na mladou uměleckou scénu a zprostředkovat smysluplný kreativní prostor, bezpečný a do velké míry terapeutický. V kontextu současného dění na Ukrajině je přínos projektu zejména v tvůrčí práci s dorůstající ukrajinskou generací, jejíž každodennost je poznamenána válečnou situací.

Stopy na Sedmičce

Prostor Výtvarka!, jenž nabízí kreativní kurzy pro mladší i starší děti, otevřela MUS před třemi lety ve spolupráci s Domem dětí a mládeže Prahy 7. Programy vedou dlouholetí lektoři zaměření na výtvarné umění s galerijní praxí. „Kurzy nabízejí trochu netradiční způsob nahlížení na výtvarnou výchovu. Nesedíme s dětmi jen v ateliéru, pravidelně navštěvujeme výstavy, zveme k nám umělkyně a umělce, kteří pracují s dětmi, nebo za nimi chodíme do ateliérů. A nabízíme také programy pro samotné učitele a učitelky,“ říká vedoucí kurzů Tereza Beranová. V současné době je otevřeno osm kurzů Výtvarky! a dva další kurzy se zaměřením na multimédia a jsou plně obsazeny. Po začátku války na Ukrajině vznikly i pravidelné dopolední programy pro ukrajinské děti a jejich rodiče.

Na jaře 2022 se ve Vodárenské věži poprvé uskutečnil Festival Výtvarka!!!, kde MUS pravidelně dává příležitost dalším organizacím – galeriím, uměleckým iniciativám nebo organizacím prezentovat své programy veřejnosti. Pátý ročník jste mohli navštívit minulý měsíc.

MUS má však také další projekty. V rámci agendy MUS 60+ se během květnových finálových prezentací ve Veletržním paláci představí mezigenerační práce vznikající mezi seniory/seniorkami a dětmi. Nejvýraznější aktivitou je nyní ale práce s ukrajinskými školami a umělci/umělkyněmi. MUS se aktivně podílí na obnově kulturní infrastruktury na Ukrajině. V červnu se ve Lvově chystá společné setkání všech zapojených.

PODPOŘTE UMĚLCE PO ŠKOLE NA UKRAJINĚ

Cílem projektu je poskytnout ukrajinským dětem prostor k úniku od válečné reality a k rozvíjení představivosti skrze umělecké aktivity. Vybrané příspěvky umožní financovat honoráře pro učitelky/učitele a umělkyně/umělce, které/kteří dětem na školách po celé Ukrajině pomáhají objevovat kouzlo tvorby a rozvíjet svět fantazie. Projekt vznikl ve spolupráci platformy Máš umělecké střevo? s Českými centry a Českým centrem v Kyjevě. Projekt Umělci po škole na Ukrajině odstartoval na podzim 2023 a realizuje se na ukrajinských školách ve městech a obcích Ternopil, Lvov, Teisariv, Kyjev, Bucha, Lysyčansk, Dnipro a Žitomir na jaře 2024.
www.darujme.cz/umelci-po-skole-ukrajina

PROČ UMĚNÍ?

V roce 2021 spustila platforma Máš umělecké střevo? středoevropský on-line projekt Proč umění?, vycházející ze stejnojmenné publikace. Interaktivní web vznikl jako společné dílo mezinárodního kolektivu autorů a muzejních edukátorů, kteří v uplynulých letech zpracovali texty do podoby nejčastěji pokládaných otázek v galeriích. Na základě děl z největších středoevropských sbírek na ně nabízejí odpovědi. Cílem projektu je zpřístupnit současné umění především studentům a upozornit na souvislosti s historií umění a s důležitými průhledy do minulosti. Projekt je doprovázen bohatým obrazovým materiálem a ilustracemi výtvarníka Kakalíka. Nabízí příběhy jednotlivých umělců/umělekyní a uměleckých děl, kteří formovali podobu umění především v posledním století. Interaktivní web předává informace zábavnou formou, kromě nejčastěji pokládaných otázek je zde i možnost vytvořit si vlastní dílo, vyhledat si jednotlivá díla na časové ose či mapě galerií.
www.procumeni.cz

<https://www.praha7.cz/15-let-srozumitelne-mluvy-o-vytvarnem-umeni>